

III. משרד הדתות

פעולות הביקורת

נבדקו: המחלקה לשייכות ומוסדות תורה והמחלקה לענייני המוסלמים והדרוזים. כן נערכה ביקורת על פעולות מחלקת הכספים של המשרד ועל סדרי המינהל והכספים בבתי הדין הרבניים.

א. המחלקה לשייכות ומוסדות תורה

בטיפול של המחלקה לשייכות ומוסדות תורה נמצאים כ-150 ישיבות ומוסדות תורה, שנתמכו בשנת הכספים 1958/59 בסך כולל של 430,000 ל"י בקירוב. נוסף על סכום זה הקציב משרד הדתות, באמצעות המחלקה, באותה שנת כספים כ-72,000 ל"י לכמה מן המוסדות לשם ביצוע שיפוצים ושכלולים בבנייניהם. חלק מהמוסדות הנתמכים על ידי המחלקה קיבלו סיוע גם ממשרד הסעד.

ביקורת, שנערכה במחלקה במחצית הראשונה של שנת 1959, העלתה:

(1) לא היה תיאום בין משרד הדתות ובין משרד הסעד במתן סיוע לשייכות ולמוסדות תורה (ראה בדו"ח זה, עמ' 199).

(2) עוד בשנת 1954 נקבעו קווים מנחים לקביעת גובה התמיכה במוסד. אחד הכללים העיקריים הוא, שאת גובה התמיכה יש לקבוע לפי מספר תלמידיו של אותו מוסד ולפי מהותו (פנימיה למשל זכאית לשיעור גובה יותר). נקבע, שבמקרים רבים סטה המשרד מהנחיות אלה בלי שהשייכות לכך נרשמו בתיקים הנוגעים בדבר.

(3) במקרים, שבהם ניתנו הקצבות לשיפוצים ולשכלולים, לא דרש משרד הדתות ולא קיבל דו"חות על ביצוע העבודות, ולא בדק, אם הכספים הוצאו למטרות להן נועדו.

בחודש ספטמבר 1959 הודיע משרד הדתות: לקראת שנת הלימודים תש"ך תופעל ועדה משותפת עם משרד הסעד לשם תיאום פעולה בין שני המשרדים; המשרד יקפיד להבא על שמירת ההנחיות לגבי גובה התמיכות; המשרד ידרוש מהמוסדות דו"חות על אופן השימוש בכספים המוקצבים לשיפוצים ולשכלולים.

ב. אגרות בתי דין רבניים

בתי הדין הרבניים גובים אגרות על הפעולות השיפוטיות, שבסמכותם לבצע לפי החוק. טוען בעל דין, שאין ביכולתו לשלם את האגרה, כולה או חלקה, יש לו הזכות, לפי תקנות הדיינים (אגרות), תשי"ז-1957, להגיש יחד עם פנייתו לבית הדין בקשה לדחייה זמנית של תשלום האגרה. הסמכות להחליט על הבקשה היא, לפי אותן התקנות, בידי ועדה, שמונתה על ידי שר הדתות לכל בית דין מתוך עובדי אותו בית דין. גם על פטור מאגרה מוסמכת להחליט אותה ועדה, אולם רק אחרי גמר הדיון המשפטי.

1. ביקורת, שנערכה במחצית שנת 1959, העלתה מקרים רבים בבתי הדין בירושלים, חיפה וטבריה, שבהם לא הועדו המוסמכות אלא המזכירים של בתי הדין החליטו על דחיית תשלום האגרה. אף היו מקרים אחדים, שהמזכירים החליטו על מתן פטור מתשלום האגרה עם תחילת ההליך המשפטי, שלא כנדרש בתקנות, זאת אומרת אחרי גמר הדיון המשפטי.

2. במקרים רבים, שבהם נדחה תשלום האגרות בבתי הדין בירושלים, תל אביב, חיפה וטבריה עד פסק הדין, העלתה הביקורת, שאף לאחר מתן פסק הדין לא נגבו במשך תקופה ארוכה – לעתים אפילו במשך שנים – הוצאות התביעה מאותו צד, שעליו הוטלו.

בחודש אוגוסט 1959 הודיע משרד הדתות, שניתנו הוראות להביא בקשות לדחייה ולפטור מתשלום אגרה, בהתאם לתקנות, בפני הוועדות המוסמכות לכך. כן הטיל המשרד על מוכרי בתי הדין לרכוש את התיקים, שלגביהם לא נגבו האגרות, ולורז את הטיפול בגביית החובות.

IV. מ ש ר ד ה ח ו ן

פ ע ו ל ו ת ה ב י ק ו ר ת

1. הביקורת בארץ

במחלקה לכספים ומשק שבמשרד החוץ נבדקו הוצאות המשרד בארץ, וההוצאות וההכנסות של נציגויות ישראל בחוץ לארץ על פי הדו"חות הכספיים, שהנציגויות מגישות למחלקה; כן נבדק פיקוח המחלקה על הרכוש שבידי הנציגויות. נערכה ביקורת במחלקה הקונסולרית ובמחלקת המנגנון.

נושא מיוחד לביקורת שימשו הפעולות של המחלקה הכלכלית ושל המחלקה לקשרי תרבות.

2. הביקורת בחוץ לארץ

(א) אירופה

(1) מבקר המדינה ביקר בחודש ספטמבר 1959 בציריות ישראל בבודפשט, בבוקרשט ובזרעה; סדרי מינהל וכספים בנציגויות אלו נבדקו על ידי עובד המשרד, שנלווה אל מבקר המדינה. דין וחשבון מיוחד על ביקורו המציא מבקר המדינה לוועדת הכספים של הכנסת בחודש דצמבר 1959.

בדו"ח שלו סקר מבקר המדינה את תנאי עבודתן של נציגויות אלו ואת פעולותיהן על רקע היחסים המדיניים, התרבותיים והמסחריים בין ישראל להונגריה, רומניה ופולין. מבקר המדינה כלל בדו"ח הצעות אחדות בתחום המינהל, שנגעו במיוחד בשאלת תנאי השירות של העובדים הישראליים בנציגויות ישראל במזרח אירופה. כן הציע מבקר המדינה הצעות מסוימות בדבר הפעולה להגברת קשרי המסחר עם הארצות הנדונות.

מלבד ממצאיו והצעותיו לגבי נציגויות ישראל, שבהן ביקר, תיאר מבקר המדינה את פגישותיו עם ראשי מוסדות הביקורת בהונגריה, ברומניה ובפולין.

(2) נערכה ביקורת בשגרירות ובקונסוליה הכללית בפאריס, ובשגרירויות בלונדון, בווינה ובהאג.

(ב) ארצות הברית וקנדה

נציג מבקר המדינה בארצות הברית בדק פעולות מינהליות, משקיות וחשבוניות בשגרירות בוושינגטון, בשגרירות באוטבה, בקונסוליה הכללית בניו-יורק, בקונסוליה הכללית במונטריאל ובקונסוליה באטלנטה; בבדיקת החשבונות הסתייע הנציג ברואי החשבון ה"ה גרין, סטרוקר ושות' מניו-יורק.

א. ק ש ר י ה ח ו ן ה כ ל כ ל י י ם

בשנת 1959 נבדקו בארץ הפעולות של המחלקה הכלכלית של משרד החוץ; בשגרירויות בלונדון ובפאריס ובקונסוליות הכלליות בניו-יורק ובמונטריאל שימשו נושאים לביקורת התפקידים וארגון עבודתם של היועצים והקונסולים לעניינים כלכליים.

1. שאלת שטחי הפעולה של המחלקה הכלכלית נדונה על ידי מבקר המדינה בדו"ח השנתי מס' 5, (עמ' 150–151); מבקר המדינה המליץ, שתפקידי המחלקה ייבדקו במגמה לקבוע, מה הן אותן הפעולות של הנציגויות שבתחום הכלכלי, שמן ההכרח לרכוש את הטיפול בהן בידי משרד החוץ,